

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

EL PUIG

L'HORTA

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
DEL PUIG

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA

SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ

Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECULL

Laura Martínez i Salinas

Eloïna Garcia i Fèlix

TEXT

Eloïna Garcia i Fèlix

DISSENY

Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME

Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia

Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians

El Puig, 123

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

Av. de la Constitució, 284

46019 València

Tel.: 96 387 40 23

Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament del Puig

ISBN: 978-84-482-4821-5

Depòsit legal: V-1617-2008

Impressió: Graphic 3

www.avl.gva.es

EL PUIG

El Puig s'estén al nord-est de la comarca de l'Horta Nord. La població es troba situada a 14 km al nord de València, a 10 km al sud de Sagunt i a 4 m sobre el nivell de la mar. Els seus 8.006 habitants s'anomenen *pugencs*. El terme municipal, de 27,50 km², limita al nord amb Puçol; a l'est, amb la mar Mediterrània; al sud, amb la Pobla de Farnals, i a l'oest, amb la serra Calderona. El territori està clarament diferenciat en quatre ecosistemes: el secà, el pla –o horta– les marjals i la platja. El nucli urbà ocupa aproximadament 800 fanecades del terme municipal i es concentra al voltant de tres turons ben situats vora mar i sobre la suau orografia de l'horta de València: el Monestir (20 m), Santa Bàrbera (37 m) i el Castell (48 m), anomenat popularment *la Patada*. Allunyades del poble trobem les elevacions del Cabeçolet (29 m) i del cabeç Bord (239 m), el cim del qual és el punt divisor dels termes de Nàquera, Sagunt, Albalat dels Tarongers i el Puig.

Els cultius de regadiu han sigut sempre l'activitat econòmica més important del municipi. Predominen els tarongers, els llegums, les verdures i les hortalisses. La indústria derivada de l'agricultura (magatzems d'envasament de fruites i mercat de majoristes) ha sigut l'altre motor econòmic de la població. Fora del nucli urbà s'ha ubicat un polígon industrial: fàbriques de ferros, de marbre, d'asfalt i també de cervesa. El secà, format tradicionalment per oliveres, garroferes i ametlers, és molt extens, però està experimentant una gran transformació, ja que una gran part s'està convertint en regadiu per a tarongers. Entre la flora podem trobar romaní, timó, esbarzer, margalló, figa palera, fenoll, sàlvia i baladre.

El clima és clarament mediterrani amb hiverns suaus, d'escasses pluges i copioses rosades. L'estiu és sec i calorós, només suavitzat per les agradables brises que bufen des de la mar.

Els primers indicis de població al Puig es remunten als ibers, d'acord amb les troballes i jaciments arqueològics trobats en diversos indrets del terme. També hi ha constància del pas dels romans i dels àrabs per les restes descobertes al voltant del castell. A partir del segle XI, el Puig començà a assolir la importància estratègica a la qual es fa referència en diversos episodis de la història del Cid, el qual ordenà construir el primer castell, que ha donat nom a l'elevació sobre la qual fou bastit. En morir el Cid, tornà a estar sota domini dels àrabs fins que Jaume I el conquerí i hi va construir una filial de l'abadia de Poblet. Naixia així com a nucli urbà conformat per una església i un senyoriu. L'any 1744 finalitzen les obres de l'església i el 1780

s'inagura el cambril de la Mare de Déu, magnífic altar neoclàssic. Destaquen, de la mateixa època, altres edificacions de caràcter històric, com la torre de guaita que manà construir el rei Felip II, emplaçada en la platja per a defensar els nuclis costaners dels atacs dels pirates algerians; la torre ha sigut restaurada recentment per la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura. Altres llocs d'interés són l'ermita de Sant Jordi (1772), l'ermita de Santa Bàrbara (1756) i la Cartoixa d'Aracristi (1690), d'estil barroc i neoclàssic, una de les obres més importants d'aquells temps, bastides a València. Però l'obra arquitectònica per excel·lència del poble és el monestir de Santa Maria del Puig, el qual ha conegut tot tipus d'activitat: escola, estable, femer, zona d'esbargiment per a xiquets, presó, i fins i tot, reformatori per a dones. L'any 1948 va ser ocupat de nou per l'Orde de la Mercé i s'inicià la rehabilitació de les estances dedicades a allotjament monacal. El 1969 fou declarat pel Consell de l'Estat monument de caràcter historicoartístic nacional; també és la residència oficial dels reis de Espanya a València.

Encara que està clar l'origen llatí de la paraula comuna *puig*, l'ètim de la qual és *PODIUM*, la població ha rebut diversos noms al llarg de la història. *Enesa* és el nom més antic, d'origen preromà; després es va dir *Cebolla*, resultat d'una etimologia popular a partir de l'àrab, amb metàtesi en les vocals en *al-zeboila* i *zabila*. Jaume I explica en les seues cròniques que va decidir canviar-li el nom que duia en l'època dels sarraïns, *lo Puig Cebolla*, per *lo Puig de Santa Maria*.

La seua ubicació i les bones comunicacions han facilitat el creixement del municipi i a hores d'ara és considerat com un poble captivador per als visitants, ja que ha sabut combinar la tradició amb la modernitat.

ELEMENTS FÍSICS I PARTIDES

Orografia

Cabeç Bord
el Cabeçolet

el Castell (o la Patada)
Santa Bàrbera

Hidrografia artificial

Barranc de la Calderona
Motor
Séquia de la Fila
Séquia de la Font Blanca
Séquia de la Llosa

Séquia de les Eres
Séquia del Molí
Séquia Real de Montcada
Sequiol del Brosquil

Partides

Cebolla
Cebolleta
el Brosquil
el Cabeç Bord
el Cabeçolet
el Camp d'Anníbal
el Fornet
el Mas del Guillot
el Pollancar
els Plans
els Ullals
l'Aljub Sec
l'Esgurçó

la Closa
la Fila
la Font Blanca
la Llometa
la Llosa
la Maimona
la Pasqualeta
la Pedrera
la Peralta
la Serra Llarga
la Tanca
les Almenares
Roqueta

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Alqueria de la Tanca
Corral
el Puig
Mas d'Alapont
Mas de Sant Roc
Mas del Forcasset
Mas del Francés
Mas del Gargallo

Mas del Plater
Mas del Pollancar
Mas Nou
Urb. La Torre
Urb. Mar de Plata
Urb. Medicàlia
Urb. Plans-Mar
Urb. Puigval

Vies de comunicació

Camí de Cebolla
Camí de Comediana
Camí de la Calderona
Camí de la Cartoixa
Camí de la Cossa
Camí de la Lloma
Camí de la Llometa
Camí de la Maimona
Camí de la Mar
Camí de la Peralta
Camí de Lliria

Camí de Sagunt
Camí de Santa Maria
Camí del Cabeç Bord
Camí dels Plans
Camí Fondo
Camí Travesser
Carretera de la Pobla de Farnals
Carretera de Puçol
Carretera de Rafelbunyol
Ferrocarril València-Vinaròs
Via Xurra

Altres llocs d'interés

Camp de tir
Càmping El Garbí
Cartoixa d'Aracristi
Cementeri
Cooperativa El Puig
Editorial
el Castell
el Pèlec
el Rajolar
Ermita de Sant Jordi
Ermita de Santa Bàrbara
Fàbrica d'envasos

Fàbrica de conserves
Granja
Instal·lacions esportives
Magatzem
Mercat
Molí dels Flares
Monestir del Puig
Polígon industrial
Residència
Torreta de la Mar
Vaqueria

Elements físics i partides

Presència humana

